

Demografske značilnosti območja Krajinskega parka Goričko v širših okvirih Prekmurja in Slovenije

Demographic Situation in Goričko Landscape Park from the Perspectives of Prekmurje and Slovenia

Janez Malačič

Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani / Kardeljeva ploščad 17, 1101 Ljubljana

E-Mail: Janez.malacic@ef.uni-lj.si

Povzetek: Demografski razvoj KP Goričko je v osnovi določen z modernim režimom razvoja prebivalstva, ki prevladuje v evropskih razvitih državah. V besedilu avtor analizira demografske razmere v parku na osnovi podatkov za 11 občin, ki v celoti ali deloma ležijo na območju parka. Na začetku leta 2010 je delež ocenjenega prebivalstva parka zajemal 22,7 % prebivalstva Pomurske regije in 1,3 % prebivalstva Slovenije. Najpomembnejša značilnost demografskega razvoja na območju parka je hitro staranje prebivalstva, ki ga povzročata nizka rodnost in odseljevanje mladih. Leta 2009 je bila smrtnost v vseh občinah vključenih v analizo večja kot rodnost, z izjemo ene same občine. Demografske razmere so ugodnejše v zahodnem delu parka, ki meji na bolj razvito Avstrijo, kot v vzhodnem delu parka, ki leži ob meji z manj razvito Madžarsko. Demografski razvoj v parku je posledica nizke ekonomske razvitosti. Prevladujoča ekonomska aktivnost v parku je razdrobljeno kmetijstvo, industrija in terciarne dejavnosti pa so slabo razvite.

Ključne besede: demografski razvoj; Krajinski park Goričko; staranje in upadanje prebivalstva.

Summary: The demographic development in the Goričko landscape park is determined by the modern demographic regime prevailing in advanced countries in Europe. Due to statistical problems the population of the park is analyzed on the basis of the data for 11 communes which partly or completely occupy the territory of the park. The share of the estimated population in the park at the beginning of the year 2010 was 22.7 % of the Pomurska region population and 1.3 % of the population of Slovenia. Intensive population ageing is the most important demographic characteristic of the population in the park. It is caused mainly by low fertility and emigration of younger people. In 2009, mortality was higher than fertility in all communes included in the analysis but one. The demographic situation in the park is better in the western side closer to the border with more developed Austria in comparison with the eastern parts which border with less developed Hungary. Generally, the demographic situation in Goričko landscape park is determined by low level of economic development. The economic activity in the park is dominated by small farming and very low development of manufacturing and tertiary activity.

Key words: demographic development; Goričko landscape park; population ageing and decline.

1. Uvod

Demografske značilnosti prebivalstva na območju Krajinskega parka Goričko, pa tudi v Prekmurju, Pomurju in širše v Sloveniji so v osnovi določene s sodobnim načinom obnavljanja prebivalstva, ki je značilen za Evropo in ostali razviti svet. Demografske razmere v tem delu

sveta lahko na splošno opišemo kot razmere, kjer prevladujeta nizki smrtnost in rodnost ter sorazmerno nizka ali celo negativna rast prebivalstva. Rast prebivalstva je v vse več primerih razvitih držav posledica pozitivnih neto migracij in vse manj posledica pozitivnega naravnega prirastka.

Demografske razmere v današnjih razvitih državah so se izoblikovale v zadnjih približno dveh in pol stoletjih. V tem času sta se smrtnost in rodnost znižali od visokih na nizke ravni. V resnici je modernizacija, ki je dobila zagon z industrijsko revolucijo, povzročila veliko povečanje življenjskega pričakovanja ob rojstvu in razširila zavestno odločanje o rojstvih otrok na praktično celotno prebivalstvo.

Opisani demografski razvoj pojasnjuje teorija demografskega prehoda. V razvitem delu sveta se je v času demografskega prehoda spremenil način obnavljanja prebivalstva. Prejšnji tradicionalni način obnavljanja z visoko rodnostjo in smrtnostjo je bil nadomeščen s sodobnim ali modernim načinom obnavljanja prebivalstva, v katerem prevladujeta nizki ravni rodnosti in smrtnosti. Med strokovnjaki ni enotnosti o tem, kdaj natančno se je to zgodilo v posameznih državah, vendar pa prevladuje prepričanje, da se je demografski prehod v razvitem delu sveta večinoma končal v 1950ih in 1960ih letih.

Na ta način lahko ugotovimo, da se prebivalstva današnjih razvitih držav obnavljajo na sodoben način okrog pol stoletja. Demografski razvoj v tem času pa je bil vse prej kot preprost in enostaven (Malačič, 2008b; Gams, 2011). Mnogi strokovnjaki so pričakovali, da se bo s spremembo načina obnavljanja prebivalstva oblikovalo novo ravnovesje med rodnostjo in smrtnostjo, ki bo zagotavljalo bolj ali manj nemoteno obnavljanje prebivalstva. Vendar se to ni zgodilo. Ne glede na razlike med posameznimi razvitimi državami, je na začetku 21. stoletja možno ugotoviti, da se v razvitem svetu vse bolj uveljavlja in utrjuje neravnovesno obnavljanje, ki je posledica velikega znižanja rodnosti pod raven enostavnega obnavljanja prebivalstva. To lahko ponazorimo s podatki o stopnji totalne rodnosti (T_f). Če je vrednost T_f 2,1, je v modelskem prebivalstvu zagotovljeno enostavno obnavljanje. Rod staršev nadomestijo otroci v enakem obsegu. Vendar v zadnjem desetletju ni bilo v Evropi, razen izjemoma, nobene države, ki bi imela T_f enako 2,1 ali višjo. Hkrati pa je bilo veliko držav, v katerih je bila T_f nižja od 1,5.

2. Demografski razvoj v Sloveniji ter v Pomurju oziroma v Prekmurju

Novejši demografski razvoj lahko opredelimo kot demografski razvoj po končanem demografskem prehodu. V Sloveniji se je klasični demografski prehod končal v obdobju med popisoma prebivalstva 1953 in 1961 oziroma v drugi polovici 1950ih let (Malačič, 1984, str. 684). Prvi dve desetletji obdobja, ki je sledilo, se je zdelo, da se je v Sloveniji uresničilo pričakovanje mnogih strokovnjakov, da se demografski prehod konča z novim ravnovesjem obnavljanja prebivalstva. Slovensko prebivalstvo je imelo

v tem času najlepšo demografsko piramido v zadnjih nekaj stoletjih. Smrtnost prebivalstva se je zniževala, rodnost pa se je ohranjala na ravni enostavnega obnavljanja ali nekoliko nad njo.

Takšne v osnovi ravnovesne demografske razmere pa so se temeljito porušile v obdobju po letu 1980, ko je začela rodnost prebivalstva hitro in nezadržno padati. Število živorojenih se je znižalo od 29.902 leta 1980 na okrog 17.500 v prvih letih tega stoletja (SL-07, str.83). T_f se je znižala od ravni, ki je potrebna za enostavno obnavljanje, na vsega 1,2 v letu 2003 in je bila tega leta skupaj s Češko, Slovaško in Ukrajino najnižja v Evropi (RDDE 2005, str. 78). Rodnost v Sloveniji je bila od leta 1995 do leta 2005 na ravni najnižje nizke rodnosti, ki jo označuje T_f 1,3 ali nižja. Leta 2006 se je nekoliko povečala na raven 1,31, do leta 2010 pa je narasla na 1,57 (Slovenija v številkah 2011, str. 17). Modelsko prebivalstvo s tako nizko rodnostjo, kot je bila v prvih petih letih 21. stoletja in povprečno razdaljo med rodovoma staršev in otrok 29 let bi se zmanjševalo po povprečni letni stopnji okrog $-1,9\%$, kar bi pomenilo razpolovitev v nekoliko manj kot 37 letih. Pri tem pa je treba upoštevati tudi vztrajno kopičenje negativnega momenta oziroma postopnega in vse bolj neugodnega učinka starostne strukture predvsem ženskega prebivalstva na prihodnjo rodnost v Sloveniji.

Preostali osnovni demografski procesi v Sloveniji v obravnavanem obdobju ne kažejo poslabšanja. Smrtnost prebivalstva se je znižala intenzivneje kot v predhodnem obdobju. Življenjsko pričakovanje ob rojstvu se je do leta 2010 povečalo pri dečkih na 76,3 in pri deklicah na 82,7 let (Slovenija v številkah 2011, str. 17), pri čemer je bilo izboljševanje enakomernejše in brez resnejših zastojev. Stopnja smrtnosti dojenčkov na tisoč živorojenih se je leta 2009 znižala na vsega 2,2 za dečke in 2,5 za deklice. Še zmeraj pa se ohranja sorazmerno visoka razlika med življenjskim pričakovanjem moških in žensk ob rojstvu, ki je leta 2010 znašala skupno 6,0 let pričakovanega življenja. K temu kaže dodati veliko razliko med vzhodno in zahodno Slovenijo. V prvi je življenjsko pričakovanje ob rojstvu za približno 3 leta nižje kot v drugi. To je očitna posledica višje razvitosti zahodnega dela Slovenije in predvsem bolj mediteranskih prehrabnih navad, ki tudi v drugih mediteranskih državah podaljšujejo življenje. S tega vidika lahko rečemo, da v Prekmurju in na Goričkem nižja razvitost in prehrabne navade prispevajo k višji smrtnosti kot v državi v povprečju in kot zahodnem delu Slovenije

Zunanje migracije Slovenije so bile v proučevanem obdobju pozitivne. Pomembnejša izjema so bila leta ob razpadanju bivše države. Zaradi težav migracijske statistike pa v virih ni enotno opredeljeno število let, ko so bile neto migracije v Sloveniji negativne. V nekaterih virih je to obdobje 1990 – 1993, v drugih pa obdobje 1991 –

1993 (RDDE 1995, str. 24; RDDE 2004, str. 47). K tem letom pa je potrebno dodati še leto 1998, ko so bile neto migracije ravno tako negativne. V petletnih obdobjih 1996 – 2000 in 2001 – 2005 se je v Slovenijo neto priselilo povprečno na leto zaporedoma 2.359 in 3.321 oseb. Neto priselitve pa so se izrazito povečale v letih od 2005 do 2009, ko so znašale zaporedoma 6.436, 6.267, 14.250, 18.584 in 11.508 oseb (SL – 10, str. 91). Kako velik vpliv na migracije imajo dobre ali slabe gospodarske razmere, pa lahko vidimo v letu 2010. Zaradi krize so bile neto selitve v Sloveniji v tem letu negativne (- 512 oziroma - 0,3 %) (Slovenija v številkah 2011, str. 17). Pri teh številkah pa je potrebno povedati, da vse do leta 2008 niso bile mednarodno primerljive, saj je Slovenija uporabljala pri definiciji prebivalstva tri mesečno referenčno obdobje običajnega bivanja pri nas in ne eno leto, kot zahteva mednarodna standardna definicija prebivalstva. Na ta način je slovenska uradna statistika nekoliko precenjevala neto priselitve v našo državo, še posebej zaradi cvetočega začasnega zaposlovanja in dela tujcev iz območij nekdanje druge Jugoslavije. Od leta 2008 naprej pa tudi naša uradna državna statistika uporablja enoletno referenčno obdobje običajnega bivanja, kar omogoča mednarodno primerljivost naših statističnih podatkov o selitvah. Med ostalimi demografskimi spremembami navedimo še hitro staranje celotnega in aktivnega prebivalstva, pri čemer je treba reči, da se bo ta proces izrazito pospešil v prihodnjih letih in desetletjih, še posebej, če bo ostala rodnost na sedanjih nizkih ravneh. Cele vrste drugih demografskih sprememb in problemov pa tukaj ne moremo podrobneje obravnavati.

V tem besedilu nas podrobneje zanimajo demografske značilnosti območja KP Goričko, ki bodo predmet obravnave v naslednji točki. Tukaj pa si na kratko oglejmo še nekaj osnovnih značilnosti in podatkov o statistični regiji Pomurje in o pokrajini Prekmurje, katere sestavni del je KP Goričko. Statistična regija je pomembna zato, ker imamo zanjo več objavljenih podatkov kot za pokrajino Prekmurje ali njene upravne enote, saj pokrajine niso neposredne enote, za katere bi SURS (Statistični urad R Slovenije) objavljal podatke. Enako pa velja vse bolj tudi za upravne enote.

Delež Pomurske statistične regije v prebivalstvu Slovenije je bil leta 2008 5,9 %, število njenega prebivalstva pa 119.537. Istega leta je bila to edina izmed 12 slovenskih regij, ki je imela negativno stopnjo rasti prebivalstva (- 4,0 %). Stopnja natalitete je bila v regiji 8,8 %, stopnja mortalitete 11,1 % in stopnja naravnega prirastka - 2,3 %, odstotek starega (65 +) prebivalstva pa je bil 17,0 %. Regija je imela tudi najnižji delež tujega prebivalstva med celotnim prebivalstvom, 0,9 %, kar je bilo za okrog štirikrat manj kot povprečno v Sloveniji. Stopnja totalne rodnosti je bila v regiji 1,27, kar je bilo tudi

najmanj med vsemi regijami (Slovenske regije v številkah 2010, str. 5 – 8). Povprečna starost prebivalstva v regiji je bila na začetku leta 2010 42,6 let in indeks staranja 130,9 (SL – 10, str. 507).

Prebivalstvo Prekmurja, ki je slovenska pokrajina na levem bregu Mure, je okrog petindvajsetkrat manjše od prebivalstva Slovenije. Če pa pogledamo osnovne demografske procese, lahko v osnovi pričakujemo, da se bo prebivalstvo pokrajine obnavljalo na podoben način kot prebivalstvo celotne države. Kljub takemu pričakovanju pa je treba upoštevati, da pri demografskih gibanjih manjših prebivalstev pridejo bolj do izraza slučajni in nekateri drugi posebni dejavniki.

Podatki o gibanju prebivalstev Prekmurja in Slovenije v obdobju 1948-2006 kažejo povsem nasprotna gibanja. V Prekmurju se je število prebivalstva v osemindvajsetih letih zmanjšalo od 94.914 na 83.093, v Sloveniji pa se je povečalo od 1.439.800 na 2.010.377. Na osnovi navedenih podatkov izračunana indeksa 2006/1948 sta znašala za Prekmurje 87,5, za Slovenijo pa 139,6, povprečni letni stopnji rasti prebivalstva pa v Prekmurju -0,2 % in v Sloveniji +0,6%. Razumljivo je, da se je s takim gibanjem delež prebivalstva Prekmurja v slovenskem prebivalstvu znižal od 6,6 % na 4,1 % (Malačič, 2008).

3. Demografske značilnosti območja Krajskega parka Goričko

Pri obravnavi demografskih značilnosti območja KP Goričko bi potrebovali zelo podrobne statistične podatke po naseljih, da bi lahko geografsko območje parka in pokritost samih demografskih statističnih podatkov povsem uskladili. Ker pa natančnih demografskih podatkov za naselja nimamo na voljo, si bomo pri tej točki pomagali s statističnimi podatki za občine, za katere imamo na voljo več demografskih podatkov. To pa hkrati pomeni, da bomo v naši analizi upoštevali tako tiste občine, ki se v celoti nahajajo na območju parka, kakor tudi občine, ki le deloma ležijo na njegovem območju. Na ta način bomo obravnavali 11 občin, med katerimi so bile 4 uveljavljene 4. 10. 1994 (Gornji Petrovci, Kobilje, Moravske Toplice in Puconci), 7 pa jih je bilo uveljavljenih 8. 8. 1998 (Cankova, Dobrovnik, Grad, Hodoš, Kuzma, Rogašovci in Šalovci). Goričke občine so majhne in zelo razdrobljene, saj jih ima kar 7 manj kot 10 naselij, vmes pa so Kobilje z enim, Hodoš z dvema in Dobrovnik s tremi naselji (SL - 10, str. 518 – 521). Ker so vsa ta naselja sorazmerno majhne vasi, je razdrobljenost občin na ta način največja v Sloveniji.

V enajstih občinah, ki deloma ali v celoti ležijo na območju KP Goričko je 1. 1. 2010 živelo 27.157 prebivalcev. To število lahko okvirno smatramo kot grob približek prebivalstvu KP Goričko, saj deli občin, ki ležijo

zunaj parka po površini sicer niso veliki, zajemajo pa nekatera večja naselja (npr. Moravske Toplice, Dobrovnik ipd.). Na ta način ocenjeno število prebivalstva parka zajema 22,7 % prebivalstva Pomurske regije in 1,3 % prebivalstva Slovenije.

Prebivalstvo KP Goričko oziroma občin, ki jih obravnavamo, kaže tipično sliko strukture po spolu. Ta je prikazana v tabeli 1. V vseh občinah je delež žensk večji od deleža moških, Še najbolj pa sta obravnavana deleža usklajena v občini Moravske Toplice, kjer se razlikujeta za vsega štiri desetinke odstotne točke. V tej konkretni občini je bilo v začetku leta 2010 razmerje med spoloma še bolj

usklajeno kot v Sloveniji kot celoti, kjer je bil delež moških 49,5 %, razlika med spoloma pa ena odstotna točka v korist žensk. Odstotek moških v Pomurski statistični regiji je bil ob istem času 48,7 % (SL – 10, str. 506). Primerjava obravnavanih občin s Pomursko statistično regijo pokaže, da je bil odstotek moških v kar devetih občinah na območju KP Goričko nižji kot v regiji. Takšna spolna struktura prebivalstva je posledica selektivnosti migracij in večje smrtnosti moških. O bolj podrobnih vzrokih pa samo na osnovi teh podatkov in brez podrobnih raziskav ni mogoče govoriti.

Tabela 1. Prebivalstvo občin, ki v celoti ali deloma ležijo na območju KP Goričko, po spolu 1. 1. 2010. Vir: SL – 10, str. 522 – 524.

Občina	Prebivalstvo	Moški		Ženske	
		Št.	%	Št.	%
Cankova	1.902	923	48,5	979	51,5
Dobrovnik	1.324	626	47,3	698	52,7
G. Petrovci	2.193	1.038	47,3	1.155	52,7
Grad	2.254	1.120	49,7	1.134	50,3
Hodoš	315	151	47,9	164	52,1
Kobilje	608	295	48,5	313	51,5
Kuzma	1.615	767	47,5	848	52,5
M. Toplice	6.001	2.987	49,8	3.014	50,2
Puconci	6.125	2.956	48,3	3.169	51,7
Rogašovci	3.230	1.561	48,3	1.669	51,7
Šalovci	1.590	766	48,2	824	51,8

Naslednja pomembna demografska struktura prebivalstva je struktura po starosti. Podatke o izbranih kazalcih starostne strukture prebivalstva v obravnavanih

občinah prikazuje tabela 2. Sami podatki pa se tokrat nanašajo na 31. 12. 2007.

Tabela 2. Prebivalstvo občin, ki v celoti ali deloma ležijo na območju KP Goričko, po starosti – izbrani kazalci 31. 12. 2007. Vir: Slovenske občine v številkah 2009.

Občina	Prebivalstvo	Delež v %			Indeks staranja
		0 - 14	65+	80+	
Cankova	2.012	13,2	16,8	4,0	126,3
Dobrovnik	1.377	12,4	17,4	5,2	140,4
G. Petrovci	2.276	10,4	21,1	7,1	202,5
Grad	2.324	12,1	19,6	4,6	161,9
Hodoš	335	11,6	21,2	5,1	182,1
Kobilje	626	13,1	16,9	4,2	129,3
Kuzma	1.610	14,5	15,2	5,7	104,7
M. Toplice	6.215	12,8	18,5	4,8	144,9
Puconci	6.267	13,2	17,4	4,9	132,1
Rogašovci	3.309	13,8	15,5	4,5	112,7
Šalovci	1.660	11,2	22,5	7,0	201,1

Za prikaz v tabeli 2 smo izbrali razen števila prebivalstva na koncu leta 2007 tri deleže prebivalstva v starostnih razredih 0 – 14, 65+ in 80+ ter indeks staranja, ki kaže razmerje med 65 in več let starim prebivalstvom s tistim v starostnem razredu 0 – 14 let, pomnoženo s 100. Hkrati je treba povedati, da sta indeks staranja in delež 65 in več let starega prebivalstva med celotnim prebivalstvom dva pogosto uporabljana kazalca staranja prebivalstva. Za najstarejše, to je 80 in več let staro prebivalstvo, pa je značilno, da v vseh razvitih državah delež tega prebivalstva v celotnem prebivalstvu najhitreje narašča.

Osnovna značilnost podatkov v tabeli 2 in s tem osnovna značilnost prebivalstva KP Goričko je zelo izrazit proces staranja prebivalstva. Ta proces na območju parka poganjata predvsem nizka rodnost in odseljevanje mladih in mlajšega zrelega prebivalstva. Starostna struktura prebivalstva na zahodnem delu parka je ugodnejša kot tista na vzhodnem delu, najslabša pa je v občinah, ki v celoti ležijo na bolj vzhodnem delu parka. Če podatke v tabeli primerjamo s podatki za Slovenijo na začetku leta 2010, potem lahko ugotovimo, da je delež otrok v vseh občinah nižji od slovenskega deleža, ki je znašal 14,0 %, razen v občini Kuzma. Delež 65 in več let starih je bil v Sloveniji

1. 1. 2010 16,5 % . Pri tem deležu sta pod slovenskim povprečjem Kuzma in Rogašovci, kar tri občine, Gornji Petrovci, Hodoš in Šalovci, pa so že čez 20 %. Delež 80 in več let starega prebivalstva je v vseh občinah na območju KP Goričko višji od slovenskega, ki je v tem primeru 3,9 %. Rezultat pri indeksu staranja je enak kot pri 65 in več let starih, saj imata Kuzma in Rogašovci nižjo vrednost indeksa od 117,6, kolikor je na začetku leta 2010 znašal ta indeks v državi kot celoti. Tudi indeks staranja kaže, da je najbolj neugodna starostna struktura v občinah Gornji Petrovci, Hodoš in Šalovci, kjer so indeksi zaporedoma 202,5, 182,1 in 201,1. Vse te občine ležijo na najbolj SV delu območja KP Goričko. Neugodna starostna struktura prebivalstva KP Goričko je že danes in bo še bolj v prihodnje zelo resna ovira za hitrejši gospodarski razvoj tega območja. Nekoliko boljše razmere so ob avstrijsko slovenski meji, kjer se pozna pozitiven učinek zaposlovanja v Avstriji. Po preteku sedemletnega prehodnega obdobja za sprostitev omejitev pri prostem dostopu do trga dela v Avstriji za slovenske delavce v maju leta 2011 lahko pričakujemo še več zaposlovanja naših delavcev v tej državi.

Tabela 3. Izbrani demografski kazalniki za občine, ki v celoti ali deloma ležijo na območju KP Goričko, za leto 2009 (v ‰). Vir: SL – 10, str. 536 – 538.

Občina	n	m	j	ns-t	ns-mo	r	z	Rz
Cankova	7,9	13,1	-5,2	1,0	-16,3	-20,5	1,6	0,0
Dobrovnik	10,5	15,0	-4,5	-0,7	-9,7	-15,0	0,7	0,0
G. Petrovci	7,2	15,4	-8,1	2,3	-7,7	-13,6	1,8	0,9
Grad	7,5	12,4	-4,9	1,3	-3,1	-6,6	2,2	0,0
Hodoš	0	15,6	-15,6	3,1	-9,4	-21,9	6,2	6,2
Kobilje	8,2	8,2	0,0	0,0	-13,1	-13,1	3,3	0,0
Kuzma	4,5	21,6	-17,2	1,3	47,1	31,2	1,3	1,3
M. Toplice	7,5	12,1	-4,6	-1,7	-3,0	-9,3	1,8	2,0
Puonci	11,1	13,4	-2,3	-1,3	1,0	-2,6	2,1	0,2
Rogašovci	12,4	12,7	-0,3	-2,5	-9,9	-12,7	3,1	1,2
Šalovci	4,4	16,9	-12,5	-1,3	-1,9	-15,6	0,6	1,2

Legenda: n = nataliteta, m = mortaliteta, j = naravni prirastek, ns-t = neto selitve s tujino, ns-mo = neto selitve med občinami v Sloveniji, r = celotna rast, z = zakonske zveze, rz = razveze.

Najbolj pomembni elementi demografskih značilnosti območja KP Goričko pa so prikazani v tabeli 3. V tej tabeli so zbrani osnovni kazalniki praktično vseh demografskih procesov, rodnosti, smrtnosti, migracij, poročnosti in razveznosti. Prikazane so stopnje izražene v ‰. Vendar je potrebno pred obravnavo značilnosti demografskih procesov na območju parka s temi stopnjami povedati, da so praktično vse izrazito odvisne od starostne strukture prebivalstva. Za to strukturo pa smo že v tabeli 2 videli, da se zelo razlikuje med občinami. Iz tega sledi, da bi bilo potrebno za natančnejšo analizo izračunati standardizirane

demografske stopnje, za kar pa na občinski ravni nimamo vseh potrebnih statističnih podatkov. Zato bomo lahko na osnovi nestandardiziranih podatkov v tabeli 3 spoznali le bolj okvirno sliko demografskih procesov brez potrebne in primerljive natančnosti. Pomembno pa je še nekaj, prebivalstvo večine obravnavanih občin je tako majhno, da so prikazani kazalniki zelo odvisni od slučajnih dejavnikov, saj pri tako majhnih prebivalstvih ne pride do izraza zakon o velikih številih, ki je v demografiji zelo pomemben. Ravno zaradi slednjega ne bomo podrobneje obravnavali občinskih vrednosti posameznih kazalnikov,

saj ti v posameznem letu lahko izjemoma padejo tudi na nič, kar je primer pri stopnji natalitete v občini Hodoš in še pri nekaterih kazalnikih selitev in razvez v drugih občinah. Zavedati se pa moramo tudi, da imamo opravka z enoletnimi podatki, za katere so značilna v opisanih geografskih in demografskih razmerah izrazito velika medletna nihanja.

Najbolj pomembna in hkrati zaskrbljujoča demografska značilnost obravnavanega območja je negativen naravni prirastek. Ob zanemarljivosti podatka za Kobilje je smrtnost v vseh občinah višja od rodnosti. Za selitve smo zbrali podatke o stopnjah neto selitev s tujino in med občinami v državi. Podrobneje jih zaradi metodoloških težav ne bomo komentirali. Na splošno pa velja, da tudi selitve prispevajo z negativnim selitvenim saldonom k dodatnemu zniževanju števila prebivalstva na območju KP Goričko. Skupna slika je razvidna iz stolpca, ki prikazuje stopnjo rasti prebivalstva po občinah. Z izjemo občine Kuzma so vrednosti v vseh drugih občinah izrazito negativne. Kazalnikov porok in razvez pa ne bomo podrobneje komentirali, ker pri teh kazalnikih še bolj pridejo do izraza vplivi starostne strukture in majhnosti prebivalstev občin kot pri drugih kazalnikih.

4. Sklep

Prekmurje in v njegovem okviru območje KP Goričko je v drugi polovici dvajsetega in v prvem desetletju enaindvajsetega stoletja v gospodarskem in družbenem pa tudi v demografskem razvoju doseglo velik napredek. Kljub temu pa ostaja v primerjavi s preostalimi Slovenijo še zmeraj izrazito nerazvita pokrajina, kar se pozna tudi v demografskem razvoju. Za današnje demografske značilnosti območja KP Goričko oziroma območja občin, ki deloma ali v celoti ležijo na območju parka, je opazno predvsem zmanjševanje števila prebivalstva, njegovega deleža v slovenskem prebivalstvu in še posebej veliko znižanje rodnosti, ki je povzročilo negativen naravni prirastek v zadnjih nekaj desetletjih. Negativnemu naravnemu prirastku je treba prišteti tudi negativne neto selitve, ki še dodatno prispevajo k zmanjševanju števila prebivalstva. Znižanje rodnosti je nadalje povzročilo tudi hitro staranje prebivalstva. Te značilnosti sedanjega demografskega razvoja v regiji so zaskrbljujoče in kličejo k organizirani in zavestno vodeni politiki, ki bi poskušala probleme postopoma odpraviti.

Literatura in viri

1. Gams, M. (2011). Evropska demografska implozija. V: *Soočanje z demografskimi izzivi*, Zbornik Informacijska družba – IS 2011, Zvezek B, uredila J. Malačič in M. Gams, Inštitut »Jožef Stefan«, Ljubljana.

2. Malačič, J. (1984). Demografske razmere v Sloveniji. *Teorija in praksa* 21 (7-8): 683-701.
3. Malačič, J. (1999). Demografski razvoj Prekmurja v drugi polovici dvajsetega stoletja. V: J. Balažič in M. Fujs, ur., *Prekmurje na obrobju ali v stičišču evropskih komunikacij*. Zbornik soboškega muzeja. Str. 237-254.
4. Malačič, J. (2006). *Demografija. Teorija, analiza, metode in modeli*. 6. izdaja, Ekonomska fakulteta, Ljubljana. VIII+339 str.
5. Malačič, J. (2007). Zaposlovanje tujcev v Pomurski regiji. V: M. Slavinec, ur., *Zbornik znanstvene konference PAZU 2007*, M. Sobota. Str. 15-17.
6. Malačič, J. (2008a). Demografski procesi v Prekmurju. V: *Panonski prostor in ljudje ob dveh tromejeh*, Zbornik, Narodne manjšine 6, Živeti z mejo, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.
7. Malačič, J. (2008b). Razvoj in obnavljanje prebivalstva Slovenije v luči globalnih demografskih gibanj in sprememb. V: *Slovenija pred demografskimi izzivi 21. Stoletja*, Zbornik Informacijska družba – IS 2008, Zvezek B, uredila J. Malačič in M. Gams, Inštitut »Jožef Stefan«, Ljubljana.
8. Malačič, J. (2011) *Demografske značilnosti območja Krajinskega parka Goričko in širše regije*. Strokovno srečanje »Celostno upravljanje zavarovanih območij – primer Krajinski park Goričko«, ICPE, Ljubljana, 10. maj 2011.
9. Malačič, J. in Sambt, J. (2003) Zunanje migracije v Prekmurju v 2. polovici 20. stoletja. V: Lukšič-Hacin, M., ur., *Sezonstvo in izseljenstvo v Panonskem prostoru. Sosedstvo Avstrije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije*. ZRC SAZU, Zbirka Migracije, Ljubljana.
10. Povhe, J. (2010). Migrants among Slovene Statistical Regions and Their Educational Attainment. V: *Soočanje z demografskimi izzivi*, Zbornik Informacijska družba – IS 2010, Zvezek B, uredila J. Malačič in M. Gams, Inštitut »Jožef Stefan«, Ljubljana.
11. *RDDE / Recent demographic developments in Europe*. Razni letniki, Council of Europe, Strasbourg.
12. *Slovenija v številkah 2011*, SURS, Ljubljana.
13. *Slovenske občine v številkah 2009*, SURS, Ljubljana.
14. *Slovenske regije v številkah 2010*, SURS, Ljubljana.
15. *Statistični letopis Slovenije*, razni letniki, SURS, Ljubljana.
16. Vertot, P. (2008). Prebivalstvo Slovenije vstopa v starajočo se družbo prihodnosti po regijah različno staro. V: *Slovenija pred demografskimi izzivi 21. Stoletja*, Zbornik Informacijska družba – IS 2008, Zvezek B, uredila J. Malačič in M. Gams, Inštitut »Jožef Stefan«, Ljubljana.